

ZAVOD ZA ŠKOLSTVO REPUBLIKE HRVATSKE
Podružnica Rijeka
Trpimirova 6, 51000 Rijeka

Mr. sc. Elida Ružić

telf: 051/320 385; 051/288 583

Rijeka, 22.03.2004.

UČENIK – AKTIVNI SUBJEKT OCJENJIVANJA

1. U V O D

Ocjenjivanje je već duže vrijeme u fokusu interesa kineziologa. Iako je zadnjih godina došlo do kvalitetno novih spoznaja vezanih uz vrednovanje u području edukacije, što se implicite odnosi i na ocjenjivanje u tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi.

No još uvijek je to područje rada nastavnika opterećeno određenim problemima. Riječ je prije svega o ulozi učenika u procesu ocjenjivanja ili, još konkretnije, što činiti i učiniti da učenik uistinu postane i ostane subjekt procesa ocjenjivanja.

To nije formalno, nego suštinsko pitanje u radu svakog nastavnika, uz ostalo, i zbog toga jer će upravo o tome kakva su iskustva učenika s nastavom tjelesne i zdravstvene kulture, uključujući i ocjenjivanje, u mnogome odlučivati i o njihovim kasnijim stavovima prema tjelesnom vježbanju.

Upravo iz tog razloga smatrali smo potrebnim u ovom radu prezentirati neke spoznaje s ciljem što djelotvornijeg znanstveno utemeljenog rada naših stručnjaka.

2. OCJENA NE KAO NAGRADA ILI KAZNA, VEĆ KAO PORUKA, PODSTREK, MOTIV

Kako će učenici ocjenu i ocjenjivanje doživjeti i doživljavati ne ovisi o načinu ocjenjivanja, nego o onome tko ocjenjuje. Zbog toga je ocjenjivanje i moralni izazov nastavnika. To iz razloga što ocjena može poticati, hrabriti, kao i suprotno tome obeshrabriti, a jedno i drugo je u "rukama" nastavnika.

Shodno tome, pravo pitanje ne glasi ovaj ili onaj način ocjenjivanja, nego što činiti i učiniti da proces ocjenjivanja postane životniji, odnosno da se odvija "po mjeri učenika".

U traženju odgovora na postavljeno pitanje smatramo da treba, uz ostalo, ukazati bar na tri stvari.

Prvo da bi učenik uistinu bio aktivni subjekt ocjenjivanja jedan od osnovnih uvjeta je da im bude jasan cilj i sadržaj ocjenjivanja. Naime od samog početka suradnje svim učenicima mora biti poznato s kojim ciljem se ocjenjivanje provodi, što će se ocjenjivati i kakvi su efekti ocjenjivanja. To je u tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi ne samo moguće nego i potrebno učiniti. Uostalom, iz definicije proizlazi da se radi o postupku kojim se na način utvrđen propisima prati i utvrđuje ne samo stupanj realizacije cilja i programskih zadaća, nego i efekti programa.

Drugo, hoće li učenici biti u stanju procjenjivati vrijednost dobivene ocjene ili ne, ovisi o tome jesu li na početku školske godine upoznati s elementima i kriterijima ocjenjivanja. Kada se npr. radi o motoričkim znanjima nastavnik mora utvrditi (na temelju izrađenog programa) i učenicima obznaniti koja temeljna znanja moraju usvojiti u nastupajućoj školskoj godini.

Temeljna znanja trebali bi usvojiti svi učenici, pri čemu učenicima skromnijih mogućnosti treba omogućiti da ta temeljna znanja usvaja postepeno, dakle kroz nešto duže vremensko razdoblje. To je izuzetno važno, jer je očito da u svakom razredu postoji razlika među učenicima, pa je prirodno da različiti učenici imaju različita očekivanja od nastave tjelesne i zdravstvene kulture. O tome nastavnik treba voditi brigu, jer ako nastavnik pred sve učenike postavlja iste zahtjeve, odnosno ako zahtijeva premalo ili previše, to neće biti u skladu s mogućnostima svih učenika što će se nesumnjivo odraziti ne samo na njihovu motiviranost, nego i na njihov daljnji odnos prema radu, odnosno prema nastavi tjelesne i zdravstvene kulture. I obratno, ako se u radu s učenicima uvažava različitost koja među njima objektivno postoji, onda nema mjesta mišljenjima prema kojima mogu uspjeti samo neka djeca. Ne, naprotiv, uspjeti može svako dijete! Međutim niti je prirodno, niti je potrebno da svako dijete uspijeva vrhunski, da uspijeva u svemu, da uspijeva jednakom dinamikom i sl.

I treće, da bi učenik uistinu bio aktivni subjekt ocjenjivanja treba svakom pojedinom učeniku osigurati dobivanje relevantnih informacija o efektima rada tijekom čitave školske godine. To je izuzetno važno, pogotovo ako se slažemo da je za uspješno odvijanje nastavnog procesa potrebno, uz ostalo, da učenik u tom procesu ne bude pasivni objekt poučavanja nego aktivni subjekt koji svjesno i aktivno sudjeluje u radu, da ne kažemo u vježbanju.

Da bi, međutim, učenik uistinu ne samo postao nego i ostao subjekt nastavnog procesa, cjelokupan rad treba organizirati i provoditi tako da se u što većoj mjeri približi autentičnim potrebama svakog pojedinog učenika. S obzirom da je i proces ocjenjivanja sastavni dio nastavnog procesa, također se treba odvijati na način i u uvjetima koji su primjereni učenicima.

Ako se ocjenjivanje provodi po prethodno naznačenim kondicijama valja očekivati da učenici neće biti indiferentni prema dobivenoj ocjeni, naprotiv, ocjena će im nešto značiti.

To znači izgraditi kod učenika jedan pozitivan stav prema ocjeni, dovesti ih u situaciju, to jest u jedan aktivan odnos prema ocjenjivanju, što sasvim sigurno pogoduje stvaranju uvjeta za njihovo svjesno ili svjesnije svrstavanje u nastavni proces. to je pak izuzetno važno, jer se ne smije nikada zaboraviti da nastavnik ne uči samo onda kada nešto izlaže, nego i onda kada izloženo provjerava i ocjenjuje.

3. ZAKLJUČAK

Na temelju do sada izloženog može se zaključiti da u tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi uistinu postoje velike mogućnosti da učenik bude aktivan subjekt ocjenjivanja. Hoće li se to, međutim, ostvariti i u kojoj mjeri prvenstveno ovisi o tome jesu li nastavnici spremni provoditi ocjenjivanje učenika sukladno s dostignućima kineziologije, odnosno kineziološke metodike.

4. LITERATURA

V. Findak: Učenik kao subjekt praćenja i vrednovanja rada u tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi. U Zborniku: Odgoj i obrazovanje na pragu 21. stoljeća, Pedagoško-književni zbor, Zagreb, 1988.

Findak, V.: Metodika tjelesne i zdravstvene kulture, Školska knjiga, Zagreb, 2003.

Findak, V., D. Metikoš, M. Mraković, B. Neljak, F. Prot: Primijenjena kineziologija u školstvu- Motorička znanja- Fakultet za fizičku kulturu Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2000.

vanja in varnosti pred utapljanjem, Murska Subota, 1994.